

24.5.2021

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@mmm.fi

Viite: Lausuntopyyntö 23.4.2021, VN/10305/2021-MMM-1

Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry:n lausunto luonnoksesta Luomu 2.0 – Suomen kansallinen luomuhjelma

Luonnontuotealan kasvu ja luomuluonnontuotteiden voimistuva kysyntä maailmanmarkkinoilla tarjoavat Suomelle luontevan mahdollisuuden kasvattaa puhtaiden metsiemme monipuolisiin raaka-aineisiin perustuvaa luomutuotantoa ja kulutusta sekä kehittää alan jatkojalostusyrittäjyyttä ja vientiä. Ohjelmaluonnoksessa esitetyt tavoitteet ja toimenpidesuosituksukset ovat kuitenkin luonnontuotteiden potentiaalin hyödyntämisen osalta riittämättömiä ja vaatimattomia. Toimenpiteillä, jotka eivät pureudu luomukeruun pullonkauloihin, ei ratkaista alan nykyisiä haasteita. Lisäksi esitetyt toimenpiteet eivät kata lähellekään koko ohjelmalle esitettyä toimintakautta vuoteen 2030, ne painottuvat käytännössä vain vuosille 2021-2022.

Luomukeruutuotannon kasvattamisessa tulisi asettaa mittavammat ja konkreettisemmat tavoitteet kuten saada luomukeruualueiden kattavuudeksi 75 % metsäpinta-alastamme vuoteen 2030 mennessä. Luomukeruualueiden tilastotietojen tulisi olla esillä osana ohjelmaa. Tilastointia tulee lisäksi näiltä osin sujuvoittaa ja kehittää. Luomukeruun on saatava oma status luomuraaka-aineiden tuotannossa ja sen erityispiirteet on huomioitava kaikissa tuotantoketjun vaiheissa, esimerkiksi lomakkeisto ja käsitteistö on saatettava ajan tasalle. Suomen tulisi myös ottaa EU-tasolla edelläkävijän rooli luomukeruutoiminnan ja sen käytänteiden kehittämisessä hakien tähän pohjoisten maiden yhteistyötä.

Luomun kulutuskysynnän kasvattamisessa luomukeruualueiden pinta-alan kasvattamisella ja luomukeruutuotannon lisäämisellä on merkittäviä mahdollisuuksia. Matkailun osalta tässä on runsaasti potentiaalia luonnon ollessa muutoinkin Suomen matkailun kulmakiviä.

Ammattikeittiöiden luomun käytön edistämisessä lähialueen kuten oman kunnan tai maakunnan luomukeruualueilla ja paikallisilla keruuluomun tuottajilla ja jalostajilla voi olla merkittävä rooli, jos hankinnoissa tehdään markkinavuoropuhelua ja on riittävästi osaamista esimerkiksi ekologisten kriteereiden suhteen. Luomukeruun tulee sisältyä kuntatason luomustrategioihin. Luomukeruutuotteiden ekologiset hyödyt on selvitettävä ja

tuotava esiin muiden luomutuotteiden ohella. Näiltä osin luomukeruun näkökulmat tulisi mainita ohjelmassa.

Luomuelintarvikkeiden valikoiman ja jalostuksen lisäämisen kannalta keskeistä on keruuluomun raaka-ainesaatavuuden kehittäminen sekä tuotekehitysmahdollisuuksia koskevan tiedon lisääminen elintarvikealan jalostavissa yrityksissä. Tuotekehityksen mahdollistamisella vahvistetaan myös Suomen vientiä. Viennin kasvattamiseksi on tarpeen varmistaa keinot, joilla pienet, mutta usein kasvuhakuiset ja innovatiiviset yritykset pääsevät viennin edistämistoimien piiriin.

Luomukeruutuotannon kasvattamisen osalta ohjelmassa todetaan, että luomukeruu on jäänyt aiemmassa luomuhjelmassa vähäiselle huomiolle. Näin on ollutkin, mutta vaikka luomukeruuta nyt uuden ohjelman luonnoksessa käsitelläänkin, tavoitteet ja toimenpiteet jäävät nytkin vaatimattomiksi ja vaikutuksiltaan heikoiksi. Luonnoksessa ei esitetä lainkaan vuoteen 2030 ulottuvia konkreettisia tavoitteita tai toimenpiteitä. Listatut toimenpiteet on pääosin toteutettu vuoden tai kahden kuluessa.

Ohjelmaluonnos ei tunnista luomukeruun pullonkauloja kuten luomukeruualueiden sertifiointin säätelyä, kustannuksia ja kannusteiden puuttumista. Esimerkiksi metsätiedon saatavuuden parantamisesta ei ole juuri hyötyä, jos näitä pullonkauloja ei saada ratkottua. Toimintaedellytysten heikentyminen uhkaa lopettaa laajan luomukeruutuotannon Suomessa. Sinällään metsätiedon hyödyntämistä tulee ehdottomasti parantaa muiden kehittämistoimien rinnalla. Suomen tulee ottaa edelläkävijän rooli luomukeruun toimintaedellytysten parantamisessa niin paikkatiedon hyödyntämisessä kuin käytänteiden ja säädösten kehittämisessä kansallisesti ja EU-tasolla.

Luomukeruutuotannon tavoitteissa tulisi näkyä yhtenäisten luomukeruualueiden laajentaminen kansainvälisten markkinamahdollisuuksien hyödyntämiseksi, kustannustehokas sertifiointiprosessi ja toimintamallin reiluus. Luomukeruualueiden kattavuuden osalta hyvä tavoite olisi saada 75 % metsäpinta-alastamme luomusertifioitua vuoteen 2030 mennessä. Tällöin luomukeruualuetta olisi noin 16,7 miljoonaa hehtaaria. Nykyinen luomukeruutuotannon ala on romahtanut noin 4,6 miljoonaan hehtaariin. Kasvutavoitteen saavuttamiseksi on määritettävä vaikuttavat toimenpiteet, ja seurantaa varten kehitettävä tilastointia.

Luomukeruun viestintää koskevia tarpeita vuoteen 2030 saakka ei ratkaista kesällä 2022 päättyvällä hankkeella. Kyseisen hankkeen nimi on oikeassa muodossa LuMe – luomua metsäluonnosta. Viestintää voivat toteuttaa luonnontuotealan ja luomun parissa toimivat järjestöt ja muut organisaatiot sekä hankkeet. Metsänomistajilla tulee olla tiedon ohella selkeitä kannustimia luomusertifiointiin. Yhteistyötä ja kattavaa vuoropuhelua viranomaisten ja toimijoiden välillä tarvitaan oleellisesti lisää.

Tulkinta metsänomistajasta ensimmäisenä valvottavana luomuketjussa tarkasteltava uudelleen. Nykyinen malli ei ole ainoa tapa säännösten mukaiseen toimintaan. Myös ei-

jokamiehen oikeudella kerättävien tuotteiden osalta selvittäjämallin tulisi olla mahdollinen. Tulkinta ei vaarantaisi luomutuotannolle asetettuja tavoitteita eikä vähennä kuluttajien luottamusta luomutuotantoon. Koko ketju olisi edelleen valvonnassa. Toisaalta valvonnan tarpeen ja laajuuden tulisi voida perustua riskianalyysiin ja kansallisiin lähtökohtiin perustuvaan harkintaan.

Luomukeruu- ja luomutuotannon laajentamiseksi tarvitaan luomukelpoisten menetelmien edistämistä ja kehittämistä. Keinoja lisätä luomukelpoisten metsänkäsittelytoimien osuutta metsätaloudessa tulisi selvittää yhteistyössä erityisesti kantokäsittelyn ja lannoituksen osalta. Selvitystyössä tulisi ottaa huomioon muun muassa EU-tason urean käyttöä koskeva valmistelu. Samanaikaisesti on tarpeen selvittää kannustimia ekologisten menetelmien käyttöön.

Tiivistettynä keskeisimpiä kehittämistavoitteita ja -toimenpiteitä ovat:

- Suomelle edelläkävijän rooli luomukeruun toimintaedellytysten parantamisessa EU-tasolla.
- Luomukeruuille selkeä ja sen erityispiirteet huomioon ottava rooli Suomen luomuraaka-aineiden tuotannossa sekä kansallisissa ja alueellisissa luomustrategioissa.
- Raaka-ainesaatavuuden parantamiseksi luomukeruualueiden laajentaminen tavoitteena 75 % kattavuus metsäpinta-alastamme vuoteen 2030 mennessä.
- Luomukeruun tilastoinnin sujuvoittaminen ja kehittäminen.
- Luomukeruualueiden sertifiointin säätelyn, kustannuksien ja kannusteiden pullonkaulojen poistaminen.
- Metsätiedon hyödyntämismahdollisuuksien ottaminen käyttöön keruualueiden sertifiointissa.
- Luomukelpoisten metsänkäsittelymenetelmien edistäminen ja kehittäminen.
- Yhteistyön ja vuoropuhelun lisääminen viranomaisten ja toimijoiden välillä.

Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry

Juha Rutanen
toiminnanjohtaja
puh. 040 5737 568, juha.rutanen@aitoluonto.fi
Kampusranta 9 C
60320 Seinäjoki
www.aitoluonto.fi

Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry on valtakunnallinen, vuodesta 2001 toiminut luontoalan yritysten ja toimijoiden yhteistyötä lisäävä järjestö, joka edistää luontoyrittäjyyttä mm. tiedonvälityksen, alan esille nostamisen ja edunvalvonnan keinoin. Yhdistyksessä on jäsenenä yrityksiä, toimialajärjestöjä ja alan oppilaitoksia eri puolilta Suomea.